

rozsáhlé; jsou obydleny černochoy. Asijské protektoráty menší rozsah nahrazují bohatou produkcí cínu a gumy. Primitivní rasy africké a asijské spokojeně žijí pod britským panstvím, jež si je nedovoluje utiskovati. Je to zcela pochopitelné, uvážíme-li, že kromě 2—3 úředníků a několika misionářů není v celém protektorátě jediného bělocha. Proto se v Anglii věnuje velká péče výchově koloniálního správního úřednictva.

M. Jirásek.

Právo autorské ve Spojených Státech (The Law of Copyrights in the U. S.) byl název poslední přednášky Dra Alberta Putney-ho, děkana práv. a diplom. fakulty ve Washingtoně. Porovnav ústavu Č. S. R. a U. S. A. v první přednášce, obíral se v následujících přednáškách ústavními dějinami a ústavním právem Spojených Států a mezinárodním právem s hlediska amerického; v poslední své přednášce, dne 17. května, přikročil k velmi zajímavému temat: k autorskému právu ve Spoj. Státech. Zásadním rozdílem mezi evropským a americkým právem je důraz, kladený na formality, jichž splnění kongres stanovil za podmínky k dosažení autorské ochrany. Výhrada (notice), uložení exemplářů (copies) a zápis (registration) jsou jmenovanými podmínkami. První z nich jest *conditio sine qua non*; druhé dvě formality, uložení a zaznamenání opisu v Copyright Office, nejsou podmínkami pro nabytí práva, musí býti však splněny, aby se umožnila faktická ochrana aut. práva (stihání pro porušení aut. pr.). Ve většině evropských států nehledí se tak přísně na formální stránku; kopiář a registrace sledují jen veřejný zájem: opatření státních knihoven a přehled knižní a vůbec tiskové produkce. Samo právo však nezávisí na těchto formalitách. Podle Bernské konvence (1886), obnovené v Berlíně (1908) rozšiřuje se autorská ochrana propůjčená státem na původní díla automaticky, bez jakýchkoli formalit, na všechny státy, jež přísluší k Unii. Významným a pro evropské autory důležitým jest *datum* publikace díla; jest buď počátkem ochrany nebo dobou ztráty aut. práva, uveřejní-li totiž cizozemský autor své dílo, nespĺniv dříve podmínek pro získání ochrany. Po publikaci jest pozdě domáhati se ochrany. Dramatické a hudební skladby, jež nejsou reprodukovány k prodeji, získávají ochrany pouhým uložením kopií v Copyright Office; pak-li však dílo by mělo býti uveřejněno, ztrácí se ochrana a možno této nabytí řádnou výhradou, uložením a zápisem. Nutno zdůrazniti, že americké právo poskytuje ochranu občanům cizích států pouze za cenu *vzájemnosti*. Před rokem 1891 nemohl cizozemec vůbec získati autorské ochrany ve Spojených Státech. Od té doby příslušníci států, poskytujících aut. ochranu americkým občanům, mohou ji získati v U. S. A., když podmínka — *vzájemnost* — byla úředně presidentem proklamována (viz Bulletin, ed. Cop. Office Nro 14, 1921). Autorská ochrana může býti mravně získána *smlouvou*; jest tomu tak s Německem a s Uhrami (před válkou). Obyčejně se ta záležitost vyřizuje *čestnou diplomatickou*; když Státní Departement zjistí, že dotýčný cizí stát vyhovuje podmínce tím, že propůjčuje ochranu americkým občanům, president proklamuje propůjčení ochrany od udaného data. V poměru k Československu dosud k takovému zákroku nedošlo — proto díla československých příslušníků, nemohou v U. S. A. dojíti autorské ochrany; v platnosti zůstávají aut. práva získaná rakouskými příslušníky před válkou, ovšem, nebyla-li zrušena zákonem o obchodování s nepřitelem. Českoslovenští občané, kteří té doby uveřejní svá díla bez splnění podmínek, stanovených americkými zákony, pozbývají svého práva a jejich díla jsou volná.

Příslušník státu, jenž je v *reciprocitě* aut. ochrany se Spojenými Státy, chce-li získat ochrany ve Spojených Státech, zachová se různě, podle toho, jedná-li se o knihy, dramatické či hudební skladby nebo díla umělecká. V prvním případě získá ochranu tiskovým označením o autorském právu v zákonné formě na knize v době její publikace. Exemplář zašle současně Copyright Office, Library of Congress, Wa-

shington, D. C. a současně s registrací, zapraviv poplatek 1 dollar. Dram. skladby uveřejněné vyžadují k získání ochrany téhož postupu jako knihy; neuveřejněné získávají ochrany pouhým uložením kopie. Hudební skladby jsou chráněny podobně jako skladby dramatické. V případě uveřejnění je zapotřebí nového uložení a zápisu. Umělecká díla (malířská neb sochařská) jsou chráněna po zaslání fotografie díla na Cop. Office se žádostí a poplatkem. Časopisy — podobně jako knihy. — Pokud filmu se týče, dlužno podotknouti, že kopie filmu mohou býti opět vyzvednuty zástupcem oprávněného ihned po vyhotovení registrace; činí se tak z toho důvodu, že kopií filmu se zhotovuje nepatrný počet, nehledě k tomu, že jsou velmi cenné. —

Přednáška nabyla zajímavosti též tím, že před ní zmínil se prof. Dr. K. Herman-Otavský o nynějším stavu našeho autorského práva a o jeho nejbližších změnách.

M. Jirásek.

Exkurse semináře profesora dra Mildschuha do Úpice a Náchoda.

Exkurse tato uspořádána byla do textilních továren v Úpici a Náchodě dne 25. a 26. května tohoto roku. Exkurse podobné jsou pro ty, kdož se zabývají nár. hospodářstvím nesmírně důležité, neboť pravý hospodář nesmí znáti svůj obor jen z mrtvých liter knih a časopisů, nýbrž on musí míti především znalost skutečného hospodářského života, který je předmětem jeho studií; pak bude cítiti pod mrtvými literami tep a život všech hospodářských jednotek a hlavně bude moci stále skutečností ověřovati všechny theorie, které se mu předkládají. Je-li tedy cílem těchto exkursí seznání toho skutečného hospodářského života v jeho jednotlivých složkách, pak bylo cíle tohoto exkursí naší plně dosaženo. Pod vedením p. prof. dra Mildschuha přibyla výprava 25. V. do Úpice, kde byla skvěle přijata a pohoštěna p. velkopřumyslníkem Morawtzem, který pak spolu s p. ředitelem továrny provedl výpravu svými závody. Jistě mluvím ze srdce všech účastníků, vzdávám-li ještě na tomto místě p. velkopřumyslníkovi za jeho laskavé přijetí náš srdečný dík. Přádelská a tkalcovna fmy Morawetz spolu s přádelnou lnu je největším podnikem tohoto druhu v Československu. Má 6000 vřeten, 1600 dělníků, z čehož dnes pracuje asi na 900. P. Morawetz nám též učinil zajímavá sdělení o technice obchodu s jutou. Juta, která roste jen v Indii, se nakupuje prostřednictvím londýnských a hamburských agentů v Kalkutě, odkud se vozí k nám přes Hamburk. Zde se zadrží 10% nákladu pro event. spory před arbitrážním soudem v Londýně. Všechn nákup u nás provádí Ústř. svaz čsl. jutových továren v Úpici. Průmysl tento je odkázán na export, který v státech nástupnických je stížen kromě jiných okolností též drahou naší dopravou; tak doprava jutových tovarů z Úpice do N. Yorku je lacinější než z Úpice do Bratislavě! Dnes je hlavní odbytiště jutových tovarů Unie. Prohlídkou humanitních ústavů fmy, hlavně dětské útulny, prohlídka byla skončena.

26. v. prohlédla výprava za laskavého vedení p. ředitele Maliny velkou tkalcovnu, bělidlo, úpravnu a barevnu fmy Ed. Doctor v Náchodě. Továrna tato má 1152 stavů a 1100 dělníků, z čehož dnes pracuje asi 60%. Jeden dělník obsluhuje 3 stavy, dříve jen 2, čímž výkonost značně stoupla. Konečně byla navštívena přádelna bavlny Akc. spol. textilních závodů dř. J. Mautner, kde výpravu ochotně provedli pod vedením p. disponenta Papeže úředníci společnosti. Ohromné továrny této společnosti v Náchodě, po Liebigových továrnách v Liberci u nás v bavlnářském průmyslu největší, se skládají z přádelny, tkalcovny, barevny, úpravny a bělidla, zaměstnávají na 4000 lidí, 120.000 vřeten, 1600 stavů. Závody tyto, které náležejí velkému trustu bavlnářskému, jsou zaměstnány celkem plně. Tím exkurse shlédla celý způsob bavlnářské výroby, od předání surové bavlny až po barvení hotových tkanin a výrobu pestrého zboží, vyjímajíc jen potiskování látek.

St. Režný.

O finančním hospodářství svazů samosprávných. V čísle 4—5 ročníku XIII. výborně redigovaného Věstníku poradního sboru českých